

Midtvejsrevision

# Erhvervsplanen for Aarhus 2020-2023

Aarhus Kommune  
September 2022

Pluss

# INDHOLD

|  |           |   |    |
|--|-----------|---|----|
| <b>1 Indledning og formål</b> .....  | <b>2</b>  |   |    |
| <b>2 Status i forhold til Erhvervsplanens mål</b> .....                              | <b>4</b>  |   |    |
| 2.1 Erhvervsplanens pejlemærker.....   | 4         |   |    |
| 2.2 Aktuel erhvervsmæssig situation .....  | 7         |   |    |
| <b>3 Initiativer i Erhvervsplanen</b> .....  | <b>9</b>  |   |    |
| <b>4 Lokale erhvervsaktørers vurdering af status på erhvervsplanen</b> .             | <b>15</b> |   |    |
| 4.1 Tema om flere på erhvervsuddannelserne .....                                     | 15        |   |    |
| 4.2 Tema om iværksætterier .....   | 17        |   |    |
| 4.3 Tema om Aarhus som regional vækstmotor .....                                     | 18        |   |    |
| 4.4 Tema om erhvervsmobilitet, efter- og videreuddannelse og grøn omstilling.....    | 19        |   |    |
| 4.5 Tema om kultur og kreative erhverv samt turisme og handel.                       | 21        |   |    |
| <b>5 Forslag til tiltag</b> .....  | <b>23</b> |   |    |
| 5.1 Fra godt til bedre.....  | 23        |   |    |
| 5.2 To konkurrerende perspektiver på Aarhus' situation og udviklingspotentiale ..... | 23        |   |    |
| 5.3 Erhvervsuddannelserne er akilleshælen .....                                      | 24        |   |    |
| 5.4 Øget behov for international, specialiseret arbejdskraft og knowhow .....        | 24        |   |    |
| 5.5 Kultur og erhverv.....   | 25        |   |    |
| 5.6 Balance mellem erhvervsmæssig bredde og fokus på fyrtårne                        | 25        |   |    |
| 5.7 Aarhus set i det regionale perspektiv.....                                       | 26        |   |    |
|  |           | 5.8 Erhvervsplanens målbillede og effektmål ..... | 26 |

# 1 INDLEDNING OG FORMÅL

Denne rapport er udarbejdet som bistand til midtvejsrevisionen af erhvervsplanen for Aarhus 2020-2023. Erhvervsplanen "Partnerskaber for bæredygtig vækst" sætter retningen og rammerne for den erhvervs- og bypolitiske indsats i Aarhus i årene 2020-2023. I forbindelse med Aarhus Kommunes budgetforlig 2021 blev det besluttet, at erhvervsplanen i 2022 midtvejsrevideres med fokus på at opstille målbil- leder/effektmaal for en række nøgleparametre og fælles udfordringer, herunder ikke mindst i forhold til rekruttering og beskæftigelse.

Behovet for en midtvejsrevision skal ikke mindst ses på baggrund af de relativt dramatiske forandringer, der har fundet sted i samfundet, siden man i slutningen af 2019 formulerede den nuværende erhvervsplan. Corona-krisen samt den aktuelle energi- og sikkerhedskrise som følge af et ændret geopolitisk verdensbillede har sammen med den accelererende klimakrise og stigende bevidsthed om vigtigheden af den grønne omstilling ændret noget på det virkelighedsbillede, som erhvervsplanen blev skabt ud fra.

Formålet med midtvejsrevisionen er at tilvejebringe et overblik over den aktuelle situation i erhvervslivet i Aarhus, som kan bidrage til at sætte retning for Aarhus Kommunes erhvervspolitiske indsats for sidste halvdel af den nuværende erhvervsplans løbetid.

Erhvervsplanen omfatter 59 initiativer fordelt på seks vækstskabere og syv klynger. Rapporten indeholder ikke en vurdering af samtlige initiativer, men giver med baggrund i en forståelse af de nævnte megatrends samt nationale og internationale muligheder og udfordringer:

- En overordnet og bred vurdering af, hvordan Aarhus har udviklet sig i forhold til de skitserede mål og pejlemærker i erhvervsplanen og eventuelle udfordringer i forhold til dem (*kapitel 2*).
- En overordnet gennemgang af de konkrete indsatser, der er igangsat dels som opfølgning på erhvervsplanens 59 initiativer, dels som nye særskilte initiativer (*kapitel 3*).
- Beskrivelse af Aarhus' centrale erhvervsaktørers (politikere, organisationer og virksomheder) vurdering af Aarhus som erhvervsby med afsæt i deres forslag og input til konkrete temaer og nedslagspunkter for en forstærket erhvervsmæssig indsats i Aarhus, som der opleves efterspørgsel efter. Herunder en vurdering af, om der i forhold til interessenternes forventninger umiddelbart fordres nye tiltag, eller om det mere handler om justering af eksisterende indsatser eller kommunikation om, hvad der allerede arbejdes med som en del af erhvervsplanen (*kapitel 4*).
- Forslag til tiltag til det videre arbejde med Aarhus Kommunes erhvervsplan, herunder fokus på fælles udfordringer i forhold til den videre eksekvering af planen (*kapitel 5*).

Rapporten er udarbejdet af Pluss Leadership. Den bygger metodisk på surveydata og registerbaserede data leveret af henholdsvis Epinion og eStatistisk, samt statistiske opgørelse fra Erhvervshus Midtjyllands årlige kommunale tilstandsrapport.

Herudover har Pluss i august måned gennemført seks rundbordssamtaler med i alt 60-70 erhvervsaktører i og omkring Aarhus Kommune. Rundbordssamtalerne er kommet i stand i samarbejde med Erhverv Aarhus, DI Østjylland, Dansk Erhverv Østjylland, FH, Erhvervshus Midtjylland, Incuba og The Link. Der har været afviklet et indledende møde med hver af organisationerne, som har udmøntet sig i et særligt tema for hver af rundbordssamtalerne – et tema, som den enkelte organisation har oplevet et særligt behov for at få drøftet i dybden.

Deltagerne er rekrutteret til rundbordssamtalerne ud fra deres forudsætninger for at bidrage til det udvalgte tema. Derudover har alle deltagere haft mulighed for at komme med en generel vurdering af erhvervsklimaet i Aarhus samt ideer til eventuelle initiativer.

## 2 STATUS I FORHOLD TIL ERHVERVS- PLANENS MÅL

Det følgende kapitel indeholder en overordnet og bred vurdering af, hvordan Aarhus har udviklet sig i forhold til de skitserede mål og pejlemærker i erhvervsplanen og eventuelle udfordringer i forhold til dem. Vurderingen sker primært med afsæt i de statistiske analyser, der er tilvejebragt som en del af grundlaget for midtvejsrevisionen, og – hvor relevant – med afsæt i input fra de gennemførte rundbordssamtaler med lokale erhvervsaktører i Aarhus.

### 2.1 Erhvervsplanens pejlemærker

Erhvervsplanen for 2020-2023 indeholder otte centrale pejlemærker for den erhvervs- og bypolitiske indsats:

1. *450.000 indbyggere i Aarhus Kommune i 2050*
2. *Fortsat BNP-vækst i Business Region Aarhus*
3. *250.000 arbejdspladser i 2050*
4. *Eksport af grønne løsninger*
5. *Andelen af indbyggere med en videregående uddannelse i Aarhus Kommune på 45 % i 2030*
6. *Gennemsnitlig årlig stigning på 1 %-point frem mod 2030 i andelen af en ungdomsårgang, der vælger en erhvervsuddannelse*
7. *Udbygning af E45 til 6 spor fra Vejle i syd til Randers i nord*
8. *Kendskabsgrad til Aarhus i udlandet skal øges.*

---

<sup>1</sup> Status for erhvervsplanen 2020-23.

Status for disse pejlemærker fremgår af følgende:

#### **PEJLEMÆRKE 1: 450.000 indbyggere i Aarhus Kommune i 2050**

Aarhus skal befæste sin position som den største by udenfor hovedstaden gennem en stabil vækst i antallet af indbyggere fra 350.000 i dag til 450.000 indbyggere i 2050. Via den fysiske planlægning (planstrategi og kommuneplan) skal de fysiske rammer for Aarhus Kommunes fremtidige vækst og udvikling sikres i form af et bredt udbud af arealer til bl.a. erhvervs- og boligformål.

Befolkningen i Aarhus vokser fortsat. Ved indgangen til 3. kvartal 2022 var der knap 357.000 indbyggere i Aarhus. Befolkningstallet er vokset med ca. 4.500 indbyggere på et år, og det vurderes, at ambitionen om 450.000 indbyggere i 2050 fortsat er realistisk.<sup>1</sup>

Generelt er det indtrykket fra de afholdte rundbordssamtaler, at der blandt de forskellige erhvervsaktører er stor tilfredshed med de fysiske rammer i Aarhus Kommune, som er forudsætningen for en fortsat befolkningsmæssig vækst. Aarhus er fortsat attraktiv som bosætningskommune, og aktørerne fremhæver især det mangfoldige kulturudbud samt byens ungemiljø og de mange studerende som årsagerne til det.

#### **PEJLEMÆRKE 2: Fortsat BNP-vækst i Business Region Aarhus**

BNP i Business Region Aarhus steg med 11 % i perioden 2010-2017. Den øgede globalisering og byernes voksende rolle medfører, at den internationale konkurrence mellem byregioner skærpes. Det nødvendiggør, at den kritiske masse med hensyn til befolkning og arbejdspladser skal øges. Området skal fortsætte sin positive vækst og udvikle sig til et nært forbundet arbejdskraft- og bosætningsområde.

BNP-væksten i Business Region Aarhus har ligget over landsgennemsnittet i perioden fra 2016 til 2020, og selvom BNP-væksten i Business Region Aarhus er faldet med 1 % i 2020, er det stadig et mindre fald end i resten af landet.<sup>2</sup>

Generelt udgør Business Region Aarhus et stærkt vækstcenter, som et sammenhængende arbejdsmarked og erhvervsområde centreret omkring Aarhus. Aarhus som regional vækstmotor er et tema, som fylder blandt erhvervsaktørerne, og som var blandt emnerne på de afholdte rundbordssamtaler.

### **PEJLEMÆRKE 3: 250.000 arbejdspladser i 2050**

Som et førende vækstcenter er der grundlag og behov for at skabe flere arbejdspladser end de mere end 196.000 i dag. Aarhus har en mangfoldig erhvervsstruktur og der skal skabes og fastholdes arbejdspladser.

Ambitionen om en vækst fra 196.000 arbejdspladser i 2019 til 250.000 i 2050 er inde i en meget positiv udvikling. I 2021 landede beskæftigelsen på næsten 211.000 lønmodtagerjobs, hvoraf 143.000 jobs er i den private sektor. Fra Q1-Q4 2021 er den private beskæftigelse øget med 13.123 lønmodtagerjobs. Væksten ser ud til at fortsætte, og det forventes, at beskæftigelsen øges med mindst 3.700 jobs i den private sektor i Q2 i 2022.<sup>3</sup>

### **PEJLEMÆRKE 4: Eksport af grønne løsninger**

Den grønne omstilling øger den globale efterspørgsel efter energi- og miljøteknologi samt bæredygtige løsninger, hvor Aarhus har unikke kompetencer. Innovation på området skal understøttes, og styrkepositionen skal udvikles til at skabe øget eksport af bæredygtig teknologi og produkter.

<sup>2</sup> Aarhus i Tal

<sup>3</sup> eStatistik (august 2022)

<sup>4</sup> Specialkørsel Generel firmastatistik bearbejdet af eStatistik (juni 2022)

Eksporten inden for energi- og miljøvirksomheder med hovedsæde i Aarhus blev øget med 25 % fra 2016 til 2020, mens eksporten på landsplan faldt med 8 % i samme periode.<sup>4</sup>

Grøn miljø- og energiteknologi har oplevet stærk vækst i Aarhus Kommune. Siden 2015 er der netto skabt ca. 1.000 årsværk i klyngen. Dertil kommer, at flere af de toneangivende danske virksomheder inden for energi- og miljøteknologi er placeret i Aarhus og den midtjyske region.<sup>5</sup>

### **PEJLEMÆRKE 5: Andelen af indbyggere med en videregående uddannelse i Aarhus Kommune på 45 % i 2030**

Adgangen til højtuddannet arbejdskraft er en afgørende rammebetingelse for vækst i en lang række brancher. Derfor skal Aarhus udvikles og markedsføres som uddannelses-, job- og karrieredestination med henblik på at øge andelen af indbyggere med en videregående uddannelse til 45 % i 2030.

Af de senest opgjorte tal fra 2020 ses en stigning fra 40,1 % i 2017 til 41,2 % i 2020.<sup>6</sup> Aarhus ligger under Københavns Kommune, hvor mere end halvdelen af alle beskæftigede havde en videregående uddannelse i 2020, men væsentligt over Odense og Aalborg kommuner.

Grundlæggende sker der en positiv udvikling, hvilket understøttes af, at Aarhus Kommunes topplacering på vækst i den private beskæftigelse især er drevet af de beskæftigede med en videregående uddannelse, både for personer med en kort eller mellemlang videregående

<sup>5</sup> Erhvervsudvikling i Aarhus Kommune, Kommunerapport (Erhvervshus Midtjylland, Maj 2022)

<sup>6</sup> DST specialkørsel bearbejdet af eStatistik (Juni 2022)

uddannelse og i antal personer med en universitetsuddannelse. Til gengæld falder antal beskæftigede med en erhvervsfaglig uddannelse.<sup>7</sup>

**PEJLEMÆRKE 6: Gennemsnitlig årlig stigning på 1 %-point frem mod 2030 i andelen af en ungdomsårgang, der vælger en erhvervsuddannelse**

Adgangen til faglært arbejdskraft vil også i de kommende år være under voldsomt pres. Derfor skal andelen af unge, der vælger en erhvervsuddannelse, øges markant.

Målet om en stigende andel unge, der vælger erhvervsuddannelser, er overordnet set ikke realiseret. Siden 2016 har andelen af unge, der vælger en erhvervsuddannelse efter folkeskolens 9. eller 10. klasse, ligget nogenlunde konstant omkring 12-13 % – med 2019 som en undtagelse med 14,3 %. I 2021 lå andelen af unge, der har søgt ind på en erhvervsuddannelse på 12,1 %.

Udfordringen med erhvervsuddannelserne er et af de temaer, som de centrale erhvervsaktører har peget på som et vigtigt emne i forbindelse med afholdelsen af midtvejsrevisionens rundbordssamtaler. I kapitel 4 og 5 beskrives derfor mere nuanceret aktørernes vurdering af tiltag og initiativer, som Aarhus Kommune har igangsat, samt deres opmærksomhedspunkter og forslag til nye og supplerende indsatser.

**PEJLEMÆRKE 7: Udbygning af E45 til 6 spor fra Vejle i syd til Randers i nord**

Når der foreligger VVM-undersøgelser af de resterende delstrækninger af E45, skal det sikres, at der afsættes midler til anlæg af disse strækninger på finansloven med henblik på at undgå trængselsproblemer, der betyder forsinkelser og øgede omkostninger, ikke mindst for det østjyske erhvervsliv, hvilket begrænser konkurrenceevnen.

<sup>7</sup> DST specialkørsel bearbejdet af eStatistik (Juni 2022)

Målsætningen om en udbygning af E45 er på vej til at blive indfriet, da udvidelsen af den østjyske motorvej E45 mellem Vejle N og Skanderborg S og mellem Aarhus S og Aarhus N ifølge Infrastrukturplan 2035 igangsættes i 2022. Derudover er der truffet beslutning om at udvide tre tilslutningsanlæg mellem Aarhus N og Randers N, mens en egentlig udvidelse af denne del af E45 kan prioriteres som led i kommende infrastrukturforhandlinger efter 2035.

Infrastruktur og tilgængelighed er et tema, der fortsat fylder meget for erhvervsaktører i Aarhus Kommune. Derfor vil emnet også blive nærmere beskrevet i kapitel 4 og 5 ved gennemgangen af de lokale erhvervsaktørers input til rundbordssamtalerne.

**PEJLEMÆRKE 8: Kendskabsgrad til Aarhus i udlandet skal øges**

En høj kendskabsgrad i udlandet er en forudsætning for Aarhus' position som et nationalt vækstcenter med international gennemslagskraft.

På turismeområdet måler VisitDenmark og Dansk Kyst- og Naturturisme hvert år kendskabet til de større danske byer på vores nærmærkeder. Der ses en generelt stigende tendens fra 2019 til 2022 med følgende kendskabsgrader for Aarhus (2019-tal i parentes):

- Tyskland: 15 % (13 %)
- Norge: 42 % (41 %)
- Sverige: 31 % (26 %)
- Holland: 11 % (7 %)

Kendskabsgrad hænger på mange måder sammen med turisme, kultur og indsatser i forhold til tiltrækning af investorer til iværksættermiljøet, som alle er temaer, der optager erhvervsaktørerne i Aarhus meget. Disse bliver beskrevet mere dybdegående i kapitel 5, hvor tiltag og

initiativer relateret til byens attraktionskraft og kendskabsgrad også bliver berørt.

## 2.2 Aktuel erhvervsmæssig situation

I forbindelse med midtvejsrevisionen af erhvervsplanen har Aarhus Kommune fået udarbejdet nye analyser af erhvervsområdet via konsulenthusene *eStatistik* og *Epinion*. De to undersøgelser bidrager til at give et aktuelt billede af erhvervsforholdene i Aarhus, som kan ligge til grund for midtvejsrevisionen. Analyserne består af dels registerbaseret erhvervsstatistik, dels en erhvervsklimamåling (survey) blandt 500 virksomheder i Aarhus.

Helt overordnet kan det konstateres, at Aarhus Kommune i de seneste år har oplevet en markant erhvervsmæssig vækst, som på en række indikatorer peger i en gunstig retning. Der kan desuden konstateres en positiv forventning til fremtiden blandt virksomhederne i Aarhus.

Analysernes hovedkonklusioner er som følger:

### **Erhvervsstatistik:**

eStatistik's registerbaserede dataindsamling på erhvervsområdet vedrører *iværksætter*, *beskæftigelse*, *omsætning* og *eksport* og er efterfølgende blevet opdelt på brancher.

*Hovedkonklusionerne* er følgende:

- I 2021 landede beskæftigelsen på næsten 211.000 lønmodtagerjobs, hvoraf 143.000 jobs er i den private sektor.
- Fra Q1-Q4 2021 er den private beskæftigelse øget med 13.123 lønmodtagerjobs, og det forventes, at beskæftigelsen øges med mindst 3.700 jobs i den private sektor i Q2 2022. Små og mellemstore virksomheder driver i høj grad jobvæksten, men Aarhus er også begunstiget af, at større virksomheder som

Lidl, Bankdata og nemlig.com etablerer store arbejdspladser i byen.

- På den lange bane – fra 2008 til 2021 – er antallet af lønmodtagerjobs i Aarhus steget med 20 %, mens antallet af virksomheder er steget med 17 %.
- Eksporten satte rekorder i 2020, hvor aarhusianske virksomheder eksporterede for næsten 100 mia. kr., svarende til 8,5 % af landets samlede eksport. Primær eksport er inden for Fødevarer samt Energi og miljø, men andre erhverv bidrager også til væksten.
- Aarhus' andel af Danmarks samlede eksport er fra 2015-2020 vokset fra 7,2 % til 8,5 %.
- Der opleves for øjeblikket en nedgang i iværksætteraktiviteten i forhold til tidligere, hvilket vurderes at hænge sammen med den aktuelle høje beskæftigelse. Til gengæld er iværksætterne mere levedygtige og sætter endnu engang rekord mht. både 3- og 5-årige overlevelsesrater. Iværksætterne skaber varige jobs, og de seneste 10 iværksætterårgange bidrager alle med mere end 20.000 jobs i 2020. I Aarhus Kommune ligger jobskabelsen mellem 1.500 og 1.800 jobs per iværksætterårgang.
- Østjylland har oplevet større vækst i både omsætning og beskæftigelse for de grønne varer og tjenesteydelser end resten af landet.

### **Erhvervsklima:**

Epinion har i maj 2022 gennemført en survey blandt 500 virksomhedsledere i Aarhus, som afdækker virksomhedernes

- tilfredshed med generelle rammebetingelser (infrastruktur, rekruttering, myndighedsbetjening m.v.),
- forventninger til den nærmeste fremtid ift. økonomi og beskæftigelse, samt
- arbejde med den grønne omstilling.



*Hovedkonklusionerne* i undersøgelsen er følgende:

- 64 % af virksomhederne er enten meget tilfredse eller tilfredse med at drive virksomhed i Aarhus, og kun 4 % af virksomhederne – dvs. 20 virksomheder – svarer, at de er utilfredse eller meget utilfredse med at drive virksomhed i Aarhus. 32 % af virksomhederne svarer 'hverken tilfreds eller utilfreds' og 'ved ikke'.
- De tilfredse virksomheder (64 %) fremhæver samarbejdet med kommunen og Aarhus som en god by til at tiltrække kunder til deres virksomhed. De utilfredse (4 %) nævner forhold som samarbejde med kommunen og sagsbehandlingstider. Underliggende analyse viser dog samtidig, at det særligt er de tre faktorer: 1) tilgængelighed til kvalificeret arbejdskraft, 2) kontakt til Aarhus Kommune og 3) vejnettets, der primært driver tilfredsheden med det lokale erhvervs klima.
- 79 % af de adspurgte virksomheder vil i meget høj, høj eller nogen grad anbefale andre at etablere og drive virksomhed i Aarhus, mens kun 9 % af virksomhederne svarer 'i mindre grad' eller 'slet ikke'. Der er ikke tale om en signifikant ændring af andelen i forhold til en tilsvarende undersøgelse i 2018, der svarer 'i mindre grad' eller 'slet ikke'. 13 % svarer 'ved ikke'.
- De vigtigste rammebetingelser for erhvervslivet er fortsat adgang til kvalificeret arbejdskraft og velfungerende infrastruktur.
- 71 % af virksomhederne i Aarhus forventer en positiv eller meget positiv økonomisk udvikling i de næste 12 måneder. 8 % forventer en negativ udvikling.
- 42 % af virksomhederne forventer at have flere ansatte om 12 mdr. 52 % forventer, at antallet af ansatte er uændret, mens 5 % forventer færre medarbejdere.
- 64 % af virksomhederne angiver, at de i meget høj, høj eller nogen grad fokuserer på at gøre deres produkter eller ydelser mere klimavenlige. 12 % af virksomhederne svarer 'i mindre grad', mens 18 % svarer 'slet ikke' til udsagnet. 5% svarer 'ved ikke'.
- Over 80 % af virksomhederne angiver, at de bidrager til den grønne omstilling.

### 3 INITIATIVER I ERHVERVSPLANEN

Det følgende kapitel indeholder en overordnet gennemgang af de konkrete indsatser, der er igangsat dels som opfølgning på de 59 initiativer i Erhvervsplanen *Partnerskaber for Bæredygtig vækst 2020-23*, dels som nye særskilte initiativer. I den forstand er der blevet arbejdet med erhvervsplanen som et dynamisk værktøj, hvor kommunen i planperioden løbende har forholdt sig til nye udfordringer og erhvervsmæssige behov, der skal adresseres.

Kapitlet baserer sig på opgørelser og informationer fra Afdelingen for Erhverv og Bæredygtig Udvikling i Borgmesterens Afdeling og skal bidrage til en forståelse af den udvikling, der er sket, siden erhvervsplanen blev lanceret. De centrale erhvervsaktørers input, der er opsamlet i kapitel 4 og 5, skal derfor også ses i lyset af disse initiativer, som allerede pågår.

Den seneste opfølgning på erhvervsplanens initiativer fra marts 2022 beskriver fremdriften i de enkelte initiativer. Samlet set er der rigtig god fremdrift i langt størstedelen af initiativerne, mens det i enkelte tilfælde er besluttet af udskyde implementeringen af projektet eller at lukke projektet.

Foruden den løbende fremdrift i de enkelte initiativer er det særligt værd at bemærke udviklingen på hhv. erhvervsuddannelses-, vandteknologi- og infrastrukturområdet.

Derudover blev der i forbindelse med Aarhus Byråds vedtagelse af budgettet for 2021-24 vedtaget en erhvervspakke på 120 mio. kr. fordelt over fire år til investering i erhvervs-, vækst- og beskæftigelsesfremmende initiativer. Midlerne i erhvervspakken er et stærkt supplement til erhvervsplanen og har gjort det muligt at skalere eksisterende initiativer og sætte nye i gang. Det gælder bl.a. i relation til styrkelse af

erhvervsuddannelser, international skole, Water Valley Denmark, OPI-puljen, startup, scale-up og investormiljøet, GovTech, erhvervsturisme og international tilgængelighed.

Det er en velkendt udfordring, at alt for få unge – både nationalt og i Aarhus – vælger en erhvervsfaglig uddannelse. Derfor blev det både i forbindelse med erhvervspakken og efterfølgende i forbindelse med budgetforliget for 2022 besluttet at intensivere indsatsen på erhvervsuddannelsesområdet, herunder at nedsætte en strategigruppe, som skal bidrage til at komme med løsninger i forhold til den fortsatte udfordring med, at alt for få unge og unge voksne i Aarhus tager en erhvervsuddannelse.

I juni 2021 vedtog samtlige daværende partier i Folketinget Infrastrukturplan 2035, som samlet set omfatter investeringer for 161 mia. kr. Infrastrukturplan 2035 indeholder en lang række investeringer, heriblandt finansiering af en række projekter i Aarhus-området, som indgår i erhvervsplanen. Det gælder udvidelse af E45, herunder også rampeanlæg mellem Torshøjvej og E45 og Aarhus Syd motorvejen, Marse-listunnel, opgradering af infrastruktur til Aarhus Airport A/S, medfinansiering af dele af letbanens etape 2 mellem Spanien og Brabrand. Der er således med Infrastrukturplan 2035 sikret finansiering af en række af de højst prioriterede infrastrukturprojekter i Aarhus-området, men der er naturligvis en vedvarende opmærksomhed på, at projekterne realiseres planmæssigt.

Den danske regering, erhvervslivet, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, vandselskaber m.fl. har stort fokus på det udviklings- og vækstpotentiale, som vandteknologi udgør for Danmark – og der er siden 2021 taget væsentlige skridt for at gøre vandteknologi til en stærkere dansk styrkeposition og driver for innovation, eksport og jobskabelse.

For det første har en række af de toneangivende virksomheder, vandselskaber, organisationer og vidensinstitutioner dannet foreningen

Water Valley Denmark. Foreningen skal være en afgørende samarbejdsalliance og katalysator for at få forløst den danske vandsektors potentiale om at blive verdensførende samt fordoble eksporten fra 20 til 40 milliarder kroner frem mod 2030.

For det andet har Water Valley Denmark påpeget behovet for at få etableret et dansk innovationsdistrikt for vandteknologi, der kan blive det fysiske epicenter for viden, udvikling og demonstration af danske vandløsninger og dansk knowhow – fysisk placeret i Aarhus. Aarhus Kommune er gået ind som en væsentlig aktør og investor i udviklingen af innovationsdistriktet, der har fået navnet The Spring. Målet er, at The Spring om 15 år er hjemsted for over 100 virksomheder og videninstitutioner og samlet 3.000 arbejdspladser.

Endelig har den danske regering i 2021 truffet beslutning om, som en start, at investere 1 mia. kr. i udviklingen af otte regionale erhvervsfyrtårne, hvor et af de otte fyrtårne bliver et erhvervsfyrtårn for vandteknologi i Midtjylland. Fyrtårnsindsatsningen har et 10 års udviklingssigte. Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har i foråret 2022 bevilget godt 75 mio. kr. til gennemførelse af de første 28 udviklingsprojekter som led i en begyndende realisering af fyrtårnet for vandteknologi. Aarhus Kommune står bag fire af projekterne, der alle er knyttet til udviklingen af innovationsdistriktet The Spring.

### Nye initiativer

Siden 2020 er der i tillæg til de oprindelige 59 initiativer i erhvervsplanen løbende kommet følgende nye initiativer til:

- *Innovationsmiljø indenfor Fødevarer*  
Aarhus Byråd behandler i september 2022 en indstilling, som bl.a. omhandler en bevilling på 1 mio. kr. fra erhvervspakken til gennemførelse af en 3-årig indsats for at styrke Agro Food Park med en målrettet indsats til opbygning af et karriere- og talentmiljø, som skal bidrage til udviklingen af fremtidens bære-

dygtige og klimaneutrale landbrugs- og fødevareløsninger. Indsatsen gennemføres i perioden 2022-25. Indstillingen skal bidrage til at sikre, at Agro Food Park og Aarhus kan forblive førende i udviklingen af bæredygtige og klimaneutrale landbrugs- og fødevareløsninger, hvilket vurderes at ville kræve investering og fortsat indsats for at tiltrække og fastholde de dygtigste talenter og de bedste ideer.

- *Aarhus i Spil*

Der er i august 2022 bevilget 250.000 kr. fra erhvervspakken som tilskud til forprojektet Aarhus i Spil, som ligeledes finansieres med 500.000 kr. fra Filmby Aarhus.

Den danske spilbranche er en hastigt voksende og eksportstærk industri, som gennem sine produktionsteknologier også skaber værdi i andre brancher. De seneste tal fra Producentforeningen viser, at omsætningen i og eksporten fra den danske spilbranche er mere end fordoblet i perioden 2019-2020. Forprojektet skal løbe i et år og resultere i en vurdering af Filmby Aarhus' muligheder for at etablere en vedvarende spilsatsning i Aarhus og en konkret plan herfor.

- *Klyngeindsats i livsstils- og designerhvervene*

Aarhus Byråd har den 23. marts 2022 bevilget 1,05 mio. kr. fra erhvervspakken (350.000 kr./år i perioden januar 2022 – december 2024) til en styrket klyngeudviklingsindsats og inkubation for livsstils- og designerhvervene i Aarhus med fokus på grøn omstilling og cirkulær økonomi. Samtidig er der etableret et partnerskab og indgået en partnerskabsaftale omkring indsatsen mellem den nationale klyngeorganisation Lifestyle & Design Cluster, VIA University College og Aarhus Kommune.

Design, mode og møbler er af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse udpeget som en af Danmarks 14 stærkeste og mest lovende erhvervsområder/klynger, og Lifestyle og Design Cluster

er udpeget til national klyngeorganisation. Selvom der er tale om en erhvervsmæssig styrke, er særligt mode- og tekstilbranchen udfordret af at have et betydeligt klimaaftryk, hvorfor der er behov for et markant grønt paradigmeskifte. Livsstils- og designerhvervene har en stærk og stigende tilstedeværelse i og betydning for Aarhus. Den treårige klyngeudviklingsindsats forventes i løbet af de næste ti år at bidrage til værdiskabelse i livsstils- og designerhvervene, bl.a. i form af øget jobskabelse, udvikling af nye grønne startups, positionering af Aarhus som foregangskommune inden for bæredygtighed i livsstils- og designerhvervene mv.

- *Udviklingsprogram for den aarhusianske industri- og fremstillingssektor*  
Magistraten i Aarhus Kommune besluttede i marts 2022, at der bevilges 336.000 kr. fra erhvervspakken til at gennemføre et 3-årigt udviklingsprogram for industri- og fremstillingsvirksomheder i Aarhus (112.000 kr./år i perioden 2022–2024), samt at etablere et partnerskab og indgå en 3-årig partnerskabsaftale og resultatkontrakt omkring indsatsen mellem Aarhus Kommune/Borgmesterens Afdeling og DAMRC<sup>8</sup>. Aarhus er med godt 13.500 industriarbejdspladser landets største industrikommune. Erfaringsmæssigt har plast-, metal- og maskinvirksomheder i Østjylland og i særdeleshed i Aarhus Kommune været mindre aktive end tilsvarende virksomheder i den øvrige Region Midtjylland i at søge midler fra f.eks. EU og Innovationsfonden til udvikling og innovation af produkter og fremstillingsmetoder.

---

8

Danish Advanced Manufacturing Research Center (DAMRC) er et forsknings- og udviklingscenter for avancerede produktionsteknologier, der udvikler og omdanner ny viden til praktiske løsninger.

Ved at indgå et samarbejde med DAMRC forventes det, at de aarhusianske virksomheder vil øge deres fokus og indsats i forhold til procesoptimering, innovation og muligheder for at hente økonomisk støtte til finansiering af udviklingstiltag fra diverse offentlige programmer og puljer. Dette vil bidrage til at løfte virksomhedernes konkurrenceevne inden for specielt plast-, metal- og maskinindustrien.

- *Klimaalliancen Aarhus*  
I regi af Klimaalliancen Aarhus samarbejder de 15 største offentlige og private arbejdspladser i Aarhus omkring konkrete klimahandlinger, som skal bidrage til at indfri målsætningen om, at Aarhus skal være CO2-neutral i 2030. Indsatsen er organiseret i fire arbejdsgrupper omhandlende grøn mobilitet, tung transport, cirkularitet i indkøb samt klimabevidste medarbejdere og talenttiltrækning. I forbindelse med en evaluering af den foreløbige indsats i Klimaalliancen i maj 2022 blev der udtrykt opbakning til Klimaalliancens arbejde, herunder måden hvorpå indsatsen er organiseret, hvor det i høj grad er erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne, der sætter retning for arbejdet. Samtidig var der opbakning til udbyttet af arbejdsgrupperne, som har været frugtbar. De adresserede tematikker har skabt værdi for deltagerne. Klimaalliancens arbejde fortsætter, og der er i den forbindelse udvalgt en række nye tematikker, som der arbejdes videre med, ligesom Klimaalliancen i efteråret forventes udvidet med yderligere 10 virksomheder primært in-

den for SMV-segmentet. Ligeledes har 49 virksomheder i august 2022 underskrevet et commitment paper, som forpligter virksomhederne til omstilling af deres personbilflåde og medarbejdertransport.

- *EU-missionen om 100 CO2-neutrale og smarte byer i 2030*  
Aarhus Kommune er i foråret 2022 udvalgt til at være en del af EU-missionen om 100 klimaneutrale og smarte byer i 2030. Med Aarhus' deltagelse i EU-missionen forventes lettere adgang til finansiering, teknisk ekspertbistand, samt en betydelig brandingværdi og dermed bl.a. styrkelse af grønne eksportmuligheder. Dertil er missionen en værdifuld platform for samarbejde og erfaringsudveksling med andre byer på samme rejse. Som en del af missionen skal udarbejdes en Climate City Contract. Kontrakten skal udarbejdes i samarbejde med bysamfundet. Der skal fastlægges fælles visioner om den gode, klimaneutrale by samt opstilles fælles forpligtende handlinger, som skal få os i mål. I regi af missionen ansøger Aarhus desuden om at blive én af de 30 pilot cities, som modtager midler til at teste innovative løsninger på de store barrierer frem mod 2030. Ansøgningsprocessen til de 30 byer løber fra september til november 2022. Deltagende byer udvælges omkring marts 2023.
- *Den grønne investeringspulje – og styrkelse af økosystemet for grønne iværksættere*  
Klimaudfordringen er vor tids ubetinget største udfordring, og der er brug for nye løsninger og teknologier, der kan bidrage til den grønne omstilling til realisering af Aarhus' klimamål og klimaambitioner. Aarhus Byråd har derfor som pilotprojekt besluttet at etablere en grøn investeringspulje på i alt 3,5 mio. kr., der kan medfinansiere aarhusianske virksomheders arbejde med udvikling, test og/eller demonstration af nye grønne løsninger. Løsninger, der på sigt kan komme alle kommunens borgere til gavn. Der er tale om risikovillig kapital, og

puljen kan alene støtte projekter og løsninger, der kan være med til at sikre en mere grøn og bæredygtig kommunal drift- og serviceproduktion og at bidrage til realiseringen af klimamålene for Aarhus – som bysamfund og som virksomhed/organisation. Ca. 10 virksomheder har indtil videre fået tilskud fra Den grønne investeringspulje. Der kan maksimalt ydes et tilskud på 250.000 kr. i medfinansiering.

- *Tech City Aarhus*  
Aarhus Kommune indgår sammen med en række techvirksomheder, DI Digital og Destination Aarhus i samarbejdet omkring Tech City Aarhus, som skal bidrage til udviklingen af techbranchen i Aarhus. Initiativet har indledningsvist ledt til en række faglige og sociale events. Målet er at styrke techbranchen og gøre den mere attraktiv mhp. tiltrækning og fastholdelse af talent.
- *Cyber- og informationssikkerhed*  
Aarhus Kommune oplever – som alle andre offentlige myndigheder og virksomheder/organisationer – et øget trusselsbillede, når det kommer til cybersikkerhed. Det trusselsbillede, vi står overfor, ændrer sig konstant og kræver, at alle – myndigheder, virksomheder, videninstitutioner og borgere – kontinuerligt deltager og tager aktivt ansvar. Danmark er en af verdens førende nationer, når det gælder digitalisering, som er en afgørende drivkraft for udviklingen af vores samfund. Men med den høje grad af digitalisering følger også en øget sårbarhed over for kriminelle og fjendtligt stillede nationer, der forsøger at udnytte sårbarhederne i vores digitale samfund. Aarhus har allerede en styrkeposition, når det gælder cyber- og informationssikkerhed, da bl.a. Datalogisk Institut på Aarhus Universitet er placeret i top tre på forskningsfeltet på verdensplan, ligesom Alexandra Instituttet i Aarhus rådgiver virksom-

heder i hele Danmark om innovativ brug af it-sikkerhedsteknologier.

Derfor har Aarhus Kommune taget initiativ til at samle et konsortium for cyber- og informationssikkerhed. Konsortiet skal bestå af videninstitutioner, offentlige myndigheder, lokale og internationale virksomheder og interesseorganisationer inden for it-sikkerhedsområdet. Aarhus Kommune stiller sig til rådighed som facilitator for konsortiet og som testfacilitet for afprøvning af forskellige løsninger samt som case-/dataleverandør for forskningsaktiviteter. Målet er, at Aarhus med sin ekspertise kan spille en national rolle og bidrage aktivt til at øge Danmarks cyber- og informationssikkerhed.

- *Aarhus City Lab*  
Aarhus Kommunes testområde for teknologi og Smart City løsninger, hvor der er mulighed for at etablere partnerskaber mellem kommunen, iværksættere, virksomheder, forskere, studerende og borgere.
- *GovTech Midtjylland*  
Et arbejdsfællesskab, der består af 16 midtjyske kommuner og Region Midtjylland, som et fælles initiativ for udviklingen af nye digitale løsninger til det offentlige. I forlængelse heraf skal der etableres et mere iværksætterrettet GovTech program i Aarhus mhp. at stimulere markedet for digitale løsninger til den offentlige sektor og for samtidig at skabe innovation i kernerdriften i Aarhus Kommune.
- *Klyngeudvikling med fokus på robot- og techområdet, inkl. etablering af filial af Odense Robotics i Aarhus*  
Der er i første halvår af 2021 defineret en klyngeindsats inden for robot- og techområdet, der skal understøtte udvikling og vækst af den voksende gruppe af robotvirksomheder i Aarhus

og Midtjylland. Som en del af satsningen er der etableret en filial i Aarhus af Odense Robotics, der er den nationale klyngeorganisation for robot- og droneteknologi. Filialen er fysisk placeret i Dokk1 og drives i samspil med GovTech Midtjylland – og således tæt på Aarhus City Lab, der skal fungere som udviklings-, test- og demonstrationsfacilitet for robotklyngen.

- *European Digital Innovation Hubs*  
Under EU-programmet Digital Europe satses der på såkaldte European Digital Innovation Hubs, hvor regionalt baserede EDIHs skal fremme den digitale omstilling og brugen af digitale teknologier i erhvervslivet (især SMV'ere) såvel som i den offentlige sektor. De primære samarbejdspartnere i hub'en er Erhvervscenter Midtjylland, Aarhus Universitet og Aarhus Kommune, samt Alexandra Instituttet, FORCE og en række klyngeorganisationer. Aarhus Kommune har et særligt fokus på at bruge Aarhus Kommune og Aarhus by som test- og udviklingspartner bl.a. for at gøre Aarhus til en attraktiv by for digital innovation.
- *Mere gang i byen og genstartspuljer*  
Særlig indsats under Corona- pandemi til understøttelse af omsætning og beskæftigelse indenfor detailhandel, turisme og oplevelsesindustri.
- *Madfællesskabet*  
Samarbejde med en række både offentlige og private aktører, hvor Aarhus Kommune indgår i relation til Aarhus Kommunes mål om ambitioner på fødevarerområdet, særligt i forhold til den klimapolitiske fødevarerstrategi. I Madfællesskabet bruges det offentlige indkøb til at sikre udvikling og innovation inden for fødevarerområdet.
- *Nye dage – Fremtidens ældre*

Aarhus Kommune er i 2021 blevet del af et partnerskab og udviklingsprojekt med fokus på fremtidens ældreliv. Projektet skal styrke fremtidsparatheden på ældreområdet og iværksætte konkrete eksperimenter, som vil give input til at løse fremtidens udfordringer. For Aarhus Kommune, skal projektet bl.a. lede til OPI-projekter, som er relevante for VT OPI-puljen at støtte.

## 4 LOKALE ERHVERVSAKTØRERS VURDERING AF STATUS PÅ ER- HVERVSPLANEN

Som et bidrag til midtvejsrevisionen inviterede Aarhus Kommune i august 2022 byens erhvervsliv, organisationer, uddannelsesinstitutioner m.fl. til en række rundbordssamtaler for at blive klogere på, hvad de centrale lokale erhvervsaktører er optaget af på det erhvervspolitiske område. Forud for rundbordssamtalerne identificerede de lokale erhvervsaktører et antal temaer og nedslagspunkter, som de har et særligt behov for at drøfte.

I de følgende afsnit gengives aktørernes input på følgende valgte temaer:

1. Flere på erhvervsuddannelserne
2. Iværksætteri
3. Aarhus som regional vækstmotor
4. Tema om erhvervsmobilitet, efter- og videreuddannelse og grøn omstilling
5. Tema om kultur og kreative erhverv
6. Tema om turisme, oplevelse og detailhandel

I tillæg til de enkelte temadrøftelser blev aktørerne bedt om deres overordnede betragtninger omkring Aarhus som erhvervsby, herunder deres umiddelbare vurdering af erhvervsklimaet i Aarhus med vægt lagt på styrker og forbedringspotentialerne. Over en bred kam var aktørerne især optaget af følgende forhold:

- Infrastrukturudfordringer

- Kommunens overordnede erhvervmæssige profil (bredde vs. fokus)
- Aarhus' store attraktionsværdi for virksomheder som bosættelseskommune byggende på dens kulturelle og uddannelsesmæssige kapacitet
- Udfordringer med arbejdskraftforsyning
- Samarbejdet med kommunen (sagsbehandlingstider, indkøbspolitik mv.)
- Aarhus i et regionalt perspektiv.

I kapitel 5 vil disse overordnede betragtninger fra deltagerne sammen med deltagerens input fra temadrøftelserne være genstand for en række opmærksomhedspunkter og forslag til tiltag for den resterende erhvervsplanperiode.

### 4.1 Tema om flere på erhvervsuddannelserne

Tilslutningen til de aarhusianske erhvervsuddannelser har i årevis været lav. Den lave tilslutning betyder, at Aarhus i nær fremtid risikerer at opleve mangel på faglært arbejdskraft. Kun 13,2 % af dette års afgangselever fra byens grundskoler har søgt ind på en erhvervsuddannelse. Den lokale målsætning er 18,8 % i 2025 og 22,5 % i 2030.

Som det fremgår af kapitel 2 og 3, har man med erhvervsplanen sat fokus på *overgangen* mellem grundskole og erhvervsuddannelse, og med erhvervspakken har man intensiveret indsatsen med yderligere konkrete initiativer, herunder iværksættelse af aktiviteter målrettet **unge voksne**, som enten allerede har taget en gymnasial uddannelse eller endnu ikke har gennemført en ungdomsuddannelse.

På rundbordssamtalen om erhvervsuddannelserne var aktører fra fagbevægelsen, uddannelsesinstitutioner og kommunen samlet. Der blev drøftet nedslagspunkter for en forstærket indsats i forhold til de alle-



rede igangsatte tiltag, så man i regi af erhvervsplanen kan styrke mulighederne for, at flere vælger en erhvervsuddannelse i Aarhus. Drøftelserne resulterede i dels nogle konkrete forslag til indsatser og nye virkemidler, dels nogle mere overordnede perspektiver på problemstillingen. På rundbordssamtalen blev der drøftet løsninger i forhold til både de helt unge fra folkeskolen og de unge voksne. Sidstnævnte gruppe udgør en stigende andel af eleverne på erhvervsskolerne og kan dermed være en central nøgle til at nå den overordnede målsætning om at undgå mangel på faglært arbejdskraft.

De mere generelle forslag til indsatser lød bl.a. på en opbakning til at **indhente erfaring og læring fra de byer og kommuner, som har større succes end Aarhus** med at reducere frafaldet og øge optaget til erhvervsuddannelserne. Hvad har man gjort andre steder, og hvad kan man lære af det i Aarhus? Det kan også give mening at seke til, hvad man gør i andre lande, f.eks. Norge, Schweiz og den tyske delstat Bayern.

Aktørerne peger over en bred kam på nødvendigheden af, at der skabes en mere positiv indgangsvinkel til EUD, en **positiv fortælling om erhvervsuddannelserne**. EUD kan være en kompleks størrelse at forstå med de mange uddannelser, som er meget forskellige, i modsætning til de gymnasiale uddannelser. Derfor er det vigtigt at gøre endnu mere ud af at vejlede de unge i folkeskolen om udbyttet af en erhvervsuddannelse, f.eks. gennem afholdelse af flere events og uddannelsesmesser i Aarhus.

Det er nødvendigt med **brobyggende initiativer**, der sikrer større sammenhæng i de unges forløb fra grundskole til EUD og fra EUD til beskæftigelse. Der skal mere oplysning til de unge om relevans og karrierespæktiver med en EUD, ligesom der er behov for tiltag, der skaber tættere kobling mellem folkeskolens afgangsklasser og EUD, bl.a. gennem styrket vejledning, samspil med virksomhedsmiljøer og brobygningsforløb.

En af måderne, hvorpå man kan få flere ufaglærte – herunder unge studenter, der er i job – til at uddanne eller videreuddanne sig, er ved at **virksomhederne i endnu højere grad går aktivt ind og viser dem vejen**. Det kan de f.eks. gøre ved, at de direkte opfordrer de ufaglærte medarbejdere til at få sig en uddannelse eller hjælper de faglærte med et uddannelsesløft, enten efteruddannelse eller videreuddannelse. Udfordringen med den løsning er naturligvis, at det kan være svært for virksomhederne at finde incitament for at sende deres medarbejdere i uddannelse, da de dels risikerer at miste en god medarbejder, dels kan påføres en økonomisk omkostning. Derfor var der også bred enighed om, at virksomhedernes incitament for at påtage sig dette større samfundsmæssige ansvar skal øges ved, at man fra myndighedernes side bliver bedre til at udbrede budskabet om den langsigtede gevinst, der også for virksomhederne ligger i, at flere vælger at blive faglærte.

En anden problemstilling i forhold til de unge voksne kan være, at de ikke har adgang til et fuldt EUD-forløb, men kravene til gennemførelse er de samme. Det opleves af nogle som et pres, at man på flere erhvervsuddannelser efter erhvervsuddannelsesreformen i 2014 skal nå højere niveau på kortere tid. Man skal også være opmærksom på ikke at sende de unge voksne, som tager en erhvervsrettet uddannelse, i beskæftigelse i et praktikforløb, som de ikke er helt klar til endnu.

En af udfordringerne ved at fastholde elever på erhvervsskolerne er, at de må give afkald på mange sociale ting, da der ofte kun er få unge i en virksomhed. Der skal fokus på **det sociale miljø** omkring uddannelserne. Frafald på praktikdelen skyldes ofte, at arbejdsmiljøet i en virksomhed kan være udfordrende for en ung og uerfaren medarbejder, som kan føle sig alene. Der kan derfor gøres en stærkere indsats i at gavne arbejdsmiljøet for lærlinge i praktik. Aktørerne foreslog blandt andet, at virksomheder, hvis muligt, kunne tage to lærlinge ind, som derved kan støtte hinanden i forløbet. En anden løsning er, at man

styrker det sociale miljø på skolerne, så man har lyst til at komme der, også når man er i praktik.

## 4.2 Tema om iværksætteri

Der er en positiv udvikling i gang på iværksætterområdet i Aarhus. Rammerne for iværksættermiljøet er styrket væsentligt, bl.a. ved en markant stærkere tilstedeværelse af Innovationsfonden, Vækstfonden og Danish Business Angel Network (DanBAN). Og som tallene i kapitel 2 viser, peger udviklingen i den rigtige retning, specielt med hensyn til både den 3-årige og 5-årige overlevelsrate. Tillige skaber hver iværksætterårgang ifølge de nyeste tal mange blivende jobs. I Aarhus Kommune ligger jobskabelsen mellem 1.500 og 1.800 jobs per iværksætterårgang. Det seneste år er der dog oplevet en generel nedgang i iværksætteraktiviteten i Danmark i forhold til tidligere, hvilket vurderes at hænge sammen med den aktuelle høje beskæftigelse.<sup>9</sup>

Som det fremgår af kapitel 3, har Aarhus Kommune i samarbejde med aktørerne på området gennem erhvervsplanens initiativer sat fokus på at styrke innovationsmiljøerne inden for aarhusianske styrkepositioner som fødevarer, sundhed, tech/engineering og cleantech, herunder vandteknologi. Aarhus Kommune har i samarbejde med Aarhus Universitet, Region Midtjylland og private aktører dannet organisationen The Link, hvis opgave bl.a. er at styrke samarbejdet blandt aktørerne i startup-økosystemet i Aarhus, herunder kommunikere de gode iværksætterhistorier og cases samt linke økosystemet til nationale og internationale corporates, partnere og investorer. The Link driver desuden brandet Startup Aarhus – herunder platformen startupaarhus.com.

Trods den positive udvikling for vilkårene for iværksættere i Aarhus er der stadig en række udviklingsmuligheder, særligt i forhold til tiltrækning af investorer og venture kapital (preseed-funding) samt behov for

øget fokus på internationalisering. På rundbordssamtalen om iværksætteri, som Aarhus Kommune afholdt i samarbejde med Incuba, Erhvervshus Midtjylland og The Link med deltagelse af aktører fra startup-, scale-up- og investormiljøet, blev det drøftet, hvilke effektive indsatser der kan bidrage til flere succesfulde iværksættere i Aarhus. Et område, hvor der især blev efterspurgt hjælp til iværksættere, er den **manglende adgang til risikovillig venture kapital**, som betyder, at mange enten ikke går i gang som iværksætter eller ikke får realiseret sit fulde potentiale. Det blev påpeget fra flere sider, at der blandt iværksættere i Aarhus er mange oplagte investeringsobjekter. Kommunen kan i samarbejde med erhvervslivet bidrage til at få flere investorer til byen, f.eks. gennem en **mere systematisk og kontinuerlig afholdelse af events**. Branding og kommunikation er ligeledes en vigtig faktor. Det blev i den forbindelse foreslået, at man i Aarhus er mere bevidst om den strategiske kommunikation, som man anvender, bl.a. i forhold til at trække nye investorer til. Det handler om, at man overfor de potentielle investorer dels fortæller succeshistorierne, dels viser dem, hvor de næste investeringsmuligheder er. Det er på den måde, man kan sælge og brande klynger.

**Bedre adgang til testfaciliteter** blev ligeledes nævnt som essentielt for iværksætterne – men det er dyrt både at etablere dem og efterfølgende have dem bemandet med de rette kompetencer. Der er allerede opbygget testfaciliteter på Aarhus Universitet, som kan udnyttes endnu bedre.

Incubations- og iværksætttermiljøer for iværksættere er etableret mange steder i Aarhus. Det er vigtigt, da de gode erfaringer skabes, når iværksætttermiljøerne fungerer på iværksætternes præmisser, dvs. når iværksætterne kan netværke og har adgang til faciliteter og relevant viden. I den forbindelse gør både The Link, Incuba og Erhvervshus Midtjylland en stor forskel for de små skalerbare iværksættere og har på mange måder bidraget til, at det som iværksætter er muligt at blive

---

<sup>9</sup> Tal fra eStatistik, Juni 2022

en del af et iværksættercommunity i Aarhus. Her kan man møde andre virksomheder og andre iværksættere, og det kan realisere det uopdagede potentiale, der er blandt iværksættere i Danmark. Andre aktører peger på, at det er lidt ”hemmeligt” som iværksætter at navigere i Aarhus, og netop derfor er det vigtigt, at alle aktører i iværksætterøkosystemet spiller sammen og formår at lede iværksættere de rigtige steder hen.

Aarhus’ styrke som iværksætterby er tæt forbundet med at være en uddannelsesby med stærke forsknings- og uddannelsesinstitutioner som Aarhus Universitet, VIA University College, Erhvervsakademi Aarhus m.fl. som alle arbejder målrettet med at styrke de studerendes viden og kompetencer inden for iværksætteri. På Aarhus Universitet har man fx etableret The Kitchen, som en fysisk startup hub, der er dedikeret til at hjælpe iværksættere med at vokse og sikre at flere iværksættere gennemfører en uddannelse sideløbende med deres iværksætteri. Herved får flere studerende både udviklet egne entreprenørielle kompetencer og gennemført deres uddannelse. Baggrunden for indsatsen er både et ønske om at minimere risikoen for, at iværksætterprojekter ikke lykkes eller udvikler sig helt efter ønsket, og at den dobbelte karriereudvikling vil styrke muligheden for, at studerende kan anvende den opnåede og forskningsbaserede viden fra deres uddannelse til at udvikle virksomheder, som kræver høj faglighed. VIA University College og Erhvervsakademi Aarhus har også etableret iværksættermiljøer for ligeledes at hjælpe de studerende, der ønsker at starte egen virksomhed.

I forlængelse af disse tiltag er der også et ønske om, at man i Aarhus kan hjælpe iværksættere med at etablere **partnerskaber med modne virksomheder**, som kan fungere som en slags mentorer eller rollemødder. F.eks. har mange iværksættere behov for at kunne afprøve deres produkter og koncepter hos etablerede virksomheder, som så kan blive de første kunder og dermed referencecases. Dette vil både gøre

iværksætterne mere kundeorienterede og de modne virksomheder/ offentlige virksomheder mere innovative. Det er en win-win-situation for begge parter. Derudover kan et tættere samarbejde for de mindre virksomheder bruges som hjælp og bistand til internationalisering.

#### 4.3 Tema om Aarhus som regional vækstmotor

Erhvervsplanen adresserer de erhvervsmæssige udfordringer, som virksomhederne i Aarhus Kommune står overfor, og har samtidig et sigte på, at Aarhus også fremover er et velfungerende og konkurrencedygtigt regionalt vækstcenter til gavn for hele Vestdanmark. For at lykkes er det nødvendigt, at man finder en fornuftig balance mellem at arbejde for dels gode lokale løsninger til fordel for aarhusianske virksomheder og borgere, dels løsninger, der binder det østjyske område tættere sammen og herved udnytter de synergimuligheder, der er på tværs af kommunegrænserne.

Aarhus Kommune samarbejder med de 11 omkringliggende kommuner i Business Region Aarhus om at fastholde og udvikle Østjylland som Danmarks næststørste vækstcenter, med Aarhus som vækstmotor. Mindsettet i samarbejdet er, at de østjyske kommuner når langt og længst ved samarbejde. Det ændrer imidlertid ikke på, at der naturligvis også er særskilte interesser i de enkelte kommuner.

Østjylland udgør i praksis én funktionel byregion, hvor kommunegrænserne har meget lille betydning, når det kommer til at rekruttere kvalificeret arbejdskraft. Det ses bl.a. i den markante pendling mellem bopæl og arbejdsplads på tværs af kommunegrænser.

Erhvervsplanen rummer en række initiativer, som bl.a. bidrager til at understøtte en fortsat positiv udvikling af Business Region Aarhus som en sammenhængende byregion med stærke muligheder for rekruttering af kvalificeret arbejdskraft. Det gælder bl.a. projektet Headstart,

som bidrager til at tiltrække international arbejdskraft til hele regionen, men også indsætter på infrastrukturområdet, som det fremgår af kapitel 3.

Rundbordssamtalen om Aarhus som regional vækstmotor blev afholdt i samarbejde med DI Østjylland. På mødet deltog en række af DIs medlemsvirksomheder bl.a. indenfor transport-, logistik- samt bygge- og anlægssektoren. Drøftelserne på mødet rettede sig primært mod de overordnede udfordringer, som Aarhus står overfor, hvis man ikke bare vil stille sig tilfreds med den aktuelle positive udvikling, men fortsætte med at opøge og realisere det store vækstpotentiale, der ligger i, at Aarhus i endnu højere grad optræder som vækstmotor for hele regionen.

**Forbedret infrastruktur** i form af øget fremkommelighed og tilgængelighed for virksomhederne og deres medarbejdere blev især fremhævet som en afgørende forudsætning for fortsat vækst i Business Region Aarhus. Regionen er i dag et sammenhængende arbejds- og boligmarked, hvor folk pendler på kryds og tværs. Det indebærer krav om gode rammer for mobiliteten og en velfungerende infrastruktur, så de enkelte kommuner og virksomheder kan låne arbejdskraft og services af hinanden. I den forbindelse blev der på rundbordssamtalen givet udtryk for forskellige prioriteringer og mere eller mindre konkrete ønsker og behov fra virksomhedernes side. Nogle lægger vægt på en god luft-havnsbetjening af det østjyske erhvervsliv, andre på bedre busforbindelser til oplandsbyerne eller gode adgangsveje til og fra Aarhus Havn, mens der stadig fra flere aktørers side blev peget på nødvendigheden af en fast Kattegat-forbindelse.

Et andet centralt emne på rundbordssamtalen handlede om virksomhedernes **rekrutteringsudfordringer**. Ledigheden i regionen er meget lav, og en stigende andel af virksomhederne giver udtryk for, at de har vanskeligt ved at tiltrække de rette kompetencer. Problemstillingen er

ikke nødvendigvis direkte relateret til diskussionen om, hvordan erhvervsplanen bedst understøtter Aarhus' rolle som regional vækstmotor og styrker sammenhængskraften blandt kommunerne i regionen, men det er vigtigt, at man arbejder sammen på tværs af kommunerne i regionen, hvis man vil tiltrække og fastholde de dygtige medarbejdere. Forskellige typer af virkemidler blev nævnt med henblik på at løse udfordringen, herunder at flere unge gennemfører en erhvervsuddannelse eller tager en videregående uddannelse inden for IT & teknik på f.eks. Aarhus Universitet. Andre nævnte, at man bedst tiltrækker højtuddannede ved, at Aarhus går forrest og samler ekspertise og viden i nogle store projekter og klynger. Vandklyngen er et godt eksempel på et sådant projekt.

**Grøn omstilling og bæredygtighed** blev drøftet som emner, der skal være væsentlige drivere for vækst i Business Region i Aarhus, og som derfor bør vægtes højt i det videre arbejde med erhvervsplanen.

Endelig blev Business Region Aarhus' betydning og rolle som **erhvervs-politisk aktør** også drøftet. Det er for virksomhederne vigtigt, at de kan se sig selv repræsenteret i det tværkommunale arbejde, og at det ikke bliver for meget et politisk forum. Erhvervsorganisationerne skal spille en endnu større rolle i Business Region Aarhus, hvis samarbejdet skal fungere som vækstdrivende aktør.

#### 4.4 Tema om erhvervsmobilitet, efter- og videreuddannelse og grøn omstilling

Som led i prioriteringen af den erhvervspolitiske indsats i sidste halvdel af erhvervsplanens løbetid er det væsentligt, at man tager højde for, at man i stigende grad oplever et arbejdsmarked i forandring. Det skyldes bl.a. den stigende automatisering og digitalisering samt det stigende fokus på bæredygtighed og grøn omstilling. Dermed forandres også virksomhedernes behov for bestemte kompetencer. For at imøde-

komme udviklingen kræver det en arbejdsstyrke, der løbende opkvalificeres, men også et erhvervsliv, som er mobilt og omstillingsparat, og som kan få mest muligt udbytte af de muligheder og kompetencer, som den tilgængelige arbejdsstyrke rummer.

På den baggrund blev der afholdt rundbordssamtale med Erhverv Aarhus' og dets medlemmer, hvor formålet netop var at drøfte erhvervs-mobilitet, behov for efter-og videreuddannelse, samt hvilken betydning grøn omstilling har for virksomhedernes kompetencebehov. Erhvervsplanen rummer allerede en række forskellige initiativer, som adresserer disse emner og dermed også den udvikling på arbejdsmarkedet, som vi står midt i. Men spørgsmålet er, hvordan man kan tilpasse eksisterende indsatser og udvikle nye initiativer, så erhvervsplanen i endnu højere grad tager højde for det.

Det er velkendt – og blev også betonet af deltagerne på rundbords-samtalen – at grøn omstilling er blevet et væsentligt parameter for virksomheders berettigelse til at være en del af fremtidens erhvervsliv. Det stiller krav til nye kompetencer og – hvis vi vil en smidig udvikling – krav til samarbejde og dialog mellem stor og lille, privat og offentlig. Det er et generelt indtryk fra rundbordssamtalen, at **især de mindre virksomheder er tøvende med at sætte fokus på grøn omstilling**. Rationalet er, at det kræver investeringer med et langsigtet perspektiv, som er vanskeligt at overskue, og at det derfor er lettere at holde et skarpt driftsfokus. Det blev derfor bl.a. drøftet, hvordan man i det fremadrettede arbejde med erhvervsplanen i endnu højere grad kan understøtte de lidt mindre virksomheder med at få igangsat en grøn omstillingsproces. Forslagene gik især på, at man **retter fokus på den rolle, som de store virksomheder spiller for SMVernes grønne omstilling**, bl.a. ved at sætte målsætninger om reduktioner i CO<sub>2</sub>-udledning fra underleverandører, herunder krav om CO<sub>2</sub>-regnskaber og gennem-sigtighed ift. data. Det er eksempler på tiltag, som kan mærkes i hele værdikæden. SMVers adgang til lån fra banker og kapital fra investorer kan også være betinget af, at man lever op til krav om bæredygtighed.

Det blev også drøftet, hvordan Aarhus Kommune kan spille en større rolle i aktivt at understøtte virksomhedernes incitament for at øge fokus på bæredygtighed og klimavenlig adfærd. Det kan f.eks. ske ved, at man sætter endnu mere skub i **grønne indkøb**. Konkret gik et forslag på, at man fra kommunens side kan øge virksomhedernes incitament, hvis man tilbyder dem nogle bedre rammevilkår (f.eks. beliggenhed, serviceydelser m.m.), hvis virksomhederne lever op til nogle standarder for bæredygtig og klimavenlig adfærd.

Det fremgik også af rundbordssamtalerne, at **digitale kompetencer er særligt efterspurgt** i en grøn omstillingsproces. Virksomheder, der har godt styr på data fra deres indkøb, produktion, levering, mv., står stærkest i den grønne omstilling. Derfor blev det også drøftet, hvordan der skabes gode rammer for digitalt drevet grøn og cirkulær omstilling. Især blev det drøftet, hvordan omstilling af SMV'er til digitale løsninger og nye teknologier kræver digitale kompetencer, som enten kan tilføjes virksomhederne udefra eller gennem opkvalificering. Det digitale kompetencebehov er et godt eksempel på baggrunden for rundbords-samtalens overordnede tema, nemlig at **den grønne og teknologiske udvikling ændrer arbejdsmarkedet** og dels kræver en arbejdsstyrke, der løbende opkvalificeres, dels et erhvervsliv, der er omstillingsparat.

I forlængelse af diskussionen om kompetenceløft blev mulighederne for **flere efter- og videreuddannelses tilbud på videregående uddannelsesinstitutioner** drøftet. Det kan dog være en udfordring at tilbyde flere kurser, da efterspørgslen ikke er til stede, hvilket er et paradoks, da udviklingen netop stiller nye krav til medarbejderes kompetencer og til bedre muligheder for mere fleksibel uddannelse og oplæring. Det kræver nogle nye greb, som kan imødekomme pludselige ændringer i efterspørgslen og skabe løsninger på den korte bane.

En af løsningerne, som blev drøftet på rundbordssamtalen, er, at man understøtter og øger udbuddet af de såkaldte **micro-credentials**, som

er et bevis for et læringsudbytte, som en elev eller studerende har opnået efter et kort læringsforløb. En micro-credential har typisk et omfang, der er væsentligt mindre end det, man normalt forbinder med et afsluttet modul på en ordinær uddannelse.

En anden løsning på problemstillingen er en øget **anvendelse af substitution som værktøj i rekrutteringen**. Substitution betyder, at virksomhederne skal til at fokusere på de konkrete arbejdsopgaver, der skal løses i virksomhederne, og dermed komme væk fra den traditionelle, begrænsende tilgang til "stillingsbetegnelser" og "fagligheder".

Generelt blev der peget på, at virksomhederne mangler en **strategisk prioritering af efteruddannelse**. De er traditionelt tænkende i forhold til, hvor man rekrutterer, og hvordan man kan omfordele opgaverne. Det skyldes bl.a., at virksomheder har svært ved at have et overblik over de nye muligheder, som f.eks. anvendelsen af micro-credentials og substitution som værktøj, og det overblik kan man med indsats i regi af erhvervsplanen muligvis hjælpe dem med at skabe fremadrettet.

## 4.5 Tema om kultur og kreative erhverv samt turisme og handel

*Deltagernes væsentligste pointer fra de to rundbordssamtaler om henholdsvis kultur og turisme er beskrevet i et fælles afsnit. Temaerne hænger på en lang række punkter sammen, og drøftelserne på tværs af de samtaler overlappede derfor hinanden.*

Hvor kulturområdet i tidligere erhvervsplaner havde et særskilt, og på den måde også afgrænset kapitel, er kultur i den nuværende erhvervsplan indarbejdet i hele planen og kommer i spil inden for en række tiltag. Det skyldes, at Aarhus-regionens rige kulturliv og brede sportsscene er et centralt element for at fastholde og udvikle områdets position som attraktiv for erhvervslivet, herunder virksomheder, medarbej-

dere, tilflyttere og turister. Udvikling og samarbejde mellem aktører inden for erhverv, kultur og sport er derfor vigtig for kommunens fortsatte vækst. Erhvervsplanen indeholder også en række initiativer rettet mod turismen, og i regi af VisitAarhus faciliteres løbende samarbejder mellem turismeaktører om markedsføring og udvikling. Der kan på mange parametre (omsætning, overnatning, beskæftigelse mv.) måles en positiv turismeudvikling i Aarhus, og byen udvikler sig i stigende grad til også at være en turistby.

Der blev afholdt to rundbordssamtaler, som samlet havde til formål at bidrage til retningen for Aarhus Kommunes erhvervspolitiske indsats inden for kultur, turisme og handel for sidste halvdel af den nuværende erhvervsplans løbetid.

Den ene rundbordssamtale blev afholdt i samarbejde med Erhverv Aarhus og med deltagelse af kulturinstitutioner, museer og lokale virksomheder inden for kultur og kreative erhverv. Her var udvikling og samarbejde mellem byens aktører inden for erhverv, kultur og sport på dagsordenen med et særligt fokus på udvikling af de kreative erhverv, og hvordan de kreative kompetencer kan bringes endnu bedre i spil. Den anden rundbordssamtale var arrangeret med Dansk Erhverv, og her deltog lokale aktører og virksomheder inden for turisme, detailhandel og oplevelsesøkonomi. Fokus var på turisme og detailhandel i en erhvervsplansammenhæng, herunder med en drøftelse af turismens potentielle betydning for udvikling af øvrige erhverv, herunder detailhandlen, og erhvervsplanens betydning for turismeerhvervets vækstpotentiale.

Det var en gennemgående pointe fra flere af rundbordssamtalernes aktører, at det er vigtigt, at erhvervsplanens initiativer rettet mod kulturlivet og kulturinstitutionerne i Aarhus tager højde for, at **kultur er en del af erhvervslivet**. Store toneangivende kulturattraktioner som Den Gamle By, Moesgaard Museum og Kunstmuseet Aros skal betragtes som virksomheder, da de i stort omfang opererer på kommercielle vilkår. Det samme gælder i øvrigt de mindre kulturvirksomheder.

Kulturen i Aarhus blev på rundbordssamtalerne fremhævet som et værdimæssigt drive for virksomhederne i byen, og kulturinstitutioner kan danne grobund for innovativ tænkning hos virksomhederne. Også **de kreative erhvervs betydning** blev i den forbindelse fremhævet. De kreative erhverv er en del af den kreative økonomi, som overordnet skal forstås som dels en række kreative erhverv, dels de kreative ressourcer og kompetencer, der findes i andre traditionelle erhverv. De kreative erhverv og de kreative kompetencer vil i fremtiden kun blive vigtigere, da arbejdsmarkedet automatiseres ved øget brug af robotter, kunstig intelligens, etc. Et eksempel på det er spilindustrien, som Aarhus Kommune med fordel kan understøtte, da det vil gavne erhvervslivet bredt.

I sidste ende bidrager både kulturen, de kreative erhverv og turistattraktioner i Aarhus til, at de øvrige erhverv i byen skaber en spændende markedsplads og dermed øger deres konkurrencedygtighed, samt gør byen til et interessant sted at besøge og bo. I forlængelse af drøftelserne omkring det, blev der peget på, hvordan man i regi af erhvervsplanens indsatser kan bidrage til, at de store kulturinstitutioner og virksomheder bedst kan understøtte vækstlaget af kreative virksomheder og små kulturmiljøer. Det er vigtigt at **gøre plads til det kreative underlag for at fastholde nerven, dynamikken og den innovative kraft i byen**, herunder iværksættermiljøerne. De store kulturinstitutioner og virksomheder skal udfordres af et underlag af kreative iværksættere, så de selv kan blive mere kreative.

**Afholdelse af events og konferencer** blev også fremhævet som vigtige tiltag, da de bidrager til at styrke byens attraktionskraft og kendskabsgrad. Her spiller kulturinstitutionerne og Aarhus' turismeattraktioner også en rolle som tiltrækningsplaster for at få investorer, viden og talenter til byen. Kulturens og turismens aktører gav på rundbordssamtalen eksempelvis udtryk for, at Kulturhovedstad 2017 har været en slags gamechanger for byens kendskabsgrad og tiltrækningskraft.

Detailhandlen i Aarhus har også stor lokal betydning for bylivet, jobskabelsen, bosætningen og turismen i Aarhus Kommune, men det går også den anden vej. Mange virksomheder inden for detailhandel har en interesse i at være en del af oplevelsesindustrien, så kunder f.eks. kombinerer shopping med de mange kulturattraktioner og oplevelser, som er del af bymiljøet. På rundbordssamtalerne blev der drøftet forskellige greb til, hvordan man sikrer, at detailhandel, turisme og kulturlivets interesser går hånd i hånd. Helt konkret kræver det f.eks., at byen fremstår fra sin bedste side i form af renholdte gader og let tilgængelige toiletter. På et lidt mere overordnet plan handler det om, at man ved planlægning af byrum netop ser på, hvordan man kan **gøre byrummene i midtbyen og kvartererne omkring til en del af oplevelsesindustrien**. Indretning af byen, infrastruktur, menneskeflow i gaden, parkeringsforhold og færdsel er alt sammen af stor betydning for den oplevelse, de handlende tager med hjem fra byen. Menneskemyllder og trængsel i byen blev fra flere sider fremhævet som en styrke ved Aarhus, og det fortættede byrum ses som en væsentlig årsag til, at byen er attraktiv for eksempelvis den kreative klasse. Parker, byrum med plads til flere mennesker og færre biler vil i den sammenhæng udgøre et aktiv for byen.

## 5 FORSLAG TIL TILTAG

I dette afsnit ser vi på tværs af analyserne, samt ikke mindst på tværs af input og indtryk fra rundbordsamtalerne og formulerer nogle vigtige opmærksomhedspunkter for den resterende erhvervsplanperiode. Noget handler om de antagelser eller det mindset, der ligger bag de erhvervsmæssige satsninger, og dermed den kommunikation, der er vigtig omkring strategien, og andet er forslag til konkrete prioriteringer eller initiativer.

### 5.1 Fra godt til bedre

Som det er fremgået af analyserne, er Aarhus godt på vej i forhold til de fleste af målene og pejlemærkerne i erhvervsplanen. Indbyggertallet vokser, BNP-væksten i Aarhus-regionen vokser mere end landsgennemsnittet, der er skabt mange nye arbejdspladser, den grønne miljø- og teknologisektor er i kraftig vækst, de store infrastrukturprojekter er i store træk finansielt faldet på plads, og andelen af indbyggere med en videregående uddannelse fortsætter med at vokse og driver i høj grad væksten i den private sektor.

Der er blandt de centrale erhvervsaktører en overordnet anerkendelse af, at Aarhus er i god udvikling, og at erhvervsplanen generelt adresserer de rigtige indsatser.

Samtidig vil det paradoksalt skuffe mange af de aktører, vi har talt med i rundbordsamtalerne, hvis det er *den* hovedkonklusion, der står tilbage på baggrund af denne midtvejsrevision. Ikke fordi man ikke er tilfreds med at være en del af en kommune og en by i god udvikling, men det ligger i generne hos mange private erhvervsaktører, at en sådan situation skal udnyttes som momentum til at sætte ekstra turbo på udviklingen. De er f.eks. optaget af, at regioners konkurrence om at posi-

tionere sig i forhold til den grønne omstilling inden for bare det seneste år har fået en helt anden dimension, at konkurrencen om højtuddannet arbejdskraft på udvalgte områder er blevet intensiveret, at behovet for at byen står med en stærk erhvervsprofil i international målestok bliver en stadig større udfordring, etc. Flere har også efterlyst en endnu mere konsekvent forfølgelse af ambitionerne om en bæredygtig vækst i Aarhus – f.eks. i form af, at kommunen mere konsekvent rammesætter byggeri ud fra et bæredygtighedsperspektiv samt vægter miljøkrav højere end pris i forbindelse med offentligt indkøb.

Det er derfor vigtigt, at kommunen i den fremtidige kommunikation om erhvervsudviklingen lader en tilfredshed med udviklingen efterfølge af ambitioner om at gøre det endnu bedre, samt med påpegning af, på hvilke områder man står med en udfordring eller potentiale.

### 5.2 To konkurrerende perspektiver på Aarhus' situation og udviklingspotentiale

Når man iagttager input fra erhvervsaktørerne på tværs af de seks afviklede rundbordsamtaler, udkrystalliserer der sig to – på et overordnet plan – forskellige perspektiver på Aarhus' aktuelle stade og udviklingspotentiale.

Den ene gruppe er især optaget af at udnytte potentialet i Aarhus som en uddannelsesby, kendetegnet ved en stor andel af unge mennesker i byen, kreative erhverv i en stadig mere fortættet midtby og de mere traditionelle erhverv i periferien, med et stort kulturudbud, både det etablerede samt et stort vækstlag af kulturaktører, og hvor byens attraktivitet som bosætning for højtuddannede, kreative mennesker er fundamentet for væksten. De efterlyser ikke fysisk infrastruktur og bedre tilgængelighed til bymidten, men derimod flere grønne områder og åbne væresteder. Den anden gruppe er i stigende grad optaget af de udfordringer og barrierer, der følger af byens størrelse med bl.a. de trafikale udfordringer, og at planlægningen nogle gange må gå lidt



langsommere og gennem flere instanser, fordi stadig flere forhold skal koordineres og samtænkes. Denne gruppe taler om problemstillinger knyttet til manglende tilgængelighed, bøvlet infrastruktur, adgang til erhvervsarealer, langsom sagsbehandling mv.

Ovennævnte perspektiver skal og kan leve side om side i en by i vækst. Der er heldigvis flere ting, der forener de to grupper, f.eks. værdien i de gode uddannelsesinstitutioner i byen og Aarhus' styrke som bosætningskommune. Men flere fremhæver, at Aarhus Kommune står over for en kommunikationsopgave om, hvordan de to perspektiver på udviklingen kan sameksistere og forstærke hinanden. Det fordrer en tydelig og ærlig kommunikation om, hvilke udfordringer der følger med væksten, herunder at der er plads til alle erhverv, men ikke et hvilket som helst sted.

### 5.3 Erhvervsuddannelserne er akilleshælen

Som beskrevet har Aarhus endnu ikke knækket koden i relation til antal beskæftigede med en erhvervsfaglig uddannelse og dermed stigningen i andelen af en ungdomsårgang, der vælger en erhvervsuddannelse. Der er i forbindelse med budgetforliget 2021 iværksat en række initiativer, herunder nedsættelse af en styregruppe, der skal komme med løsningsforslag.

Det er et stort ansvar at pålægge denne styregruppe at fremkomme med forslag til løsning af en problemstilling, som det heller ikke er lykkedes at løse andre steder i landet med en erhvervsstruktur og demografi som det aarhusianske. Grundskolerne, ungdomsuddannelsesinstitutionerne og virksomhederne skal forberede sig på, at der skal tænkes i radikalt nye baner, hvis problemstillingen med den faldende andel, der tager en erhvervsuddannelse, skal løses, og der vil formentlig også skulle arbejdes med at skabe nye frihedsgrader inden for den givne lovgivning og de givne institutionelle rammer.

Aktørerne i rundbordssamtalen om dette tema var helt enige om, at målsætningen i erhvervsplanen med en gennemsnitlig årlig stigning på 1 %-point i andelen af en ungdomsårgang, der vælger en erhvervsuddannelse, skal fastholdes. Dette må siges at være prisværdigt. Men problemet kan formentlig ikke løses alene lokalt. Samtidig med, at man venter på udspillet fra styregruppen, bør der etableres en tæt kontakt til Folketinget og centraladministrationen, så rammerne for en lokal løsning i Aarhus fastlægges i overensstemmelse med den nationale indsats på området.

### 5.4 Øget behov for international, specialiseret arbejdskraft og knowhow

Flere aktører fremhæver tillige udfordringer med tiltrækning af højt uddannet, specialiseret arbejdskraft. Det gælder for nogle af de stærke klynger, f.eks. inden for vandteknologi. Der tales fra aktørernes side om en stigende konkurrence om specialiserede grupper af højtuddannede, f.eks. inden for datalogi, hvor Aarhus taber til København.

Tiltrækning af international arbejdskraft kan være en del af løsningen. Men her kan infrastrukturen og oplevelsen af svær tilgængelighed til Aarhus via flytrafik være en barriere. Men også udfordringer vedrørende håndtering af administrative, praktiske problemstillinger ved at slå sig ned i Danmark, herunder forståelse af skattesystemet, fremhæves som barrierer. Selvom en del er knyttet til national lovgivning og manglende politisk vilje til at åbne grænserne, bør man overveje en evaluering af de initiativer, der over de senere år er iværksat for at lette adgangen af international arbejdskraft til Aarhus-området.

## 5.5 Kultur og erhverv

Kulturens rolle i erhvervsplanen som bagtæppe eller ”underlægningsmusik” for den erhvervsmæssige udvikling bakkes op af alle erhvervsaktører, og der lyder anerkendelse for et initiativ som Erhvervs- og Kulturforum Aarhus.

Samtidig påpeges det fra flere aktører, at kulturinstitutioner har forandret sig i en sådan grad, at det at se kultur og erhverv som to forskellige verdener, som skal befrugte hinanden, i virkeligheden er en forældet tankegang. Kulturinstitutioner er også erhvervsvirksomheder i og med, at det offentlige tilskud udgør en stadig mindre del af deres omsætning. Aarhus Kommune vil kunne sende vigtige signaler til det øvrige kulturliv, herunder centraladministrationen, ved at italesætte kulturinstitutioner som virksomheder og den samlede kultursektor som et erhverv og således også indtænke den på lige fod med andre erhverv i forbindelse med erhvervsmæssige initiativer.

Der peges også på, at både de store etablerede kulturinstitutioner og byen som attraktion har brug for vækstlaget og de mere alternative kulturinstitutioner for at understøtte innovationskraften og mangfoldigheden. Der kunne være rum for et initiativ til at skabe stærkere koblinger mellem etablerede kulturinstitutioner (de otte store) og vækstlaget.

Endelig peger en del på, at events har for stor politisk bevågenhed på bekostning af attraktionerne og de blivende værdier i byen. Der efterlyses en endnu skarpere prioritering, så fremtidige events kobles endnu stærkere til byens og regionens naturlige styrkepositioner og de blivende værdier.

## 5.6 Balance mellem erhvervsmæssig bredde og fokus på fyrtårne

De syv erhvervsklynger i erhvervsplanen signalerer en stor erhvervsmæssig bredde. Det er både en udfordring og en styrke. En udfordring på den måde, at den erhvervsmæssige profil af nogle fremstår uklar, hvilket især kan være et problem, når Aarhus betragtes i et internationalt perspektiv. Internationalt er Aarhus ikke større, end at man skal være tydelig omkring færre, udvalgte styrkepositioner. Og en styrke på den måde, at Danmarks vestlige vækstdynamo med et stort universitet og international containerhavn nødvendigvis skal repræsentere et mangfoldigt erhvervsliv. Den erhvervsmæssige bredde i Aarhus udgør samtidig en robust struktur, som er mindre sårbar overfor udsving indenfor enkeltbrancher.

Det bør overvejes fremadrettet at sondre skarpere mellem på den ene side at understøtte alle erhverv og på den anden side med stor konsekvens at understøtte 3-4 erhverv med internationalt potentiale. Potentialer, der udspringer dels af byens stærke forsknings- og uddannelsesinstitutioner, dels af Danmarks styrkepositioner i den internationale arbejdsmarked.

Fødevarerklngen og vandteknologiklyngen lever fx begge op til disse kriterier og synes oplagte for den fokuserede satsning, som allerede er i gang. Alle erhverv er vigtige, og alle vil kunne nyde godt af at bedrive deres erhverv i et område, hvor udvalgte, erhvervsmæssige fyrtårne skaber international profil.

Vi anbefaler, at man også bruger den resterende planperiode på nærmere at indkredse, hvilke erhverv med internationalt potentiale der fremover skal understøttes, herunder hvordan Aarhus’ erhvervsmæssige profil kan skærpes i en international kontekst.

## 5.7 Aarhus set i det regionale perspektiv

På rundbordssamtalerne fremkom der mange appeller om, at Aarhus Kommune fortsat skal arbejde med sit erhvervsmæssige potentiale i et større regionalt, samlet østjysk perspektiv, hvor man rækker ud til samarbejde med andre kommuner. Business Region Aarhus er et vigtigt instrument i den sammenhæng, men ikke altid nok. I nogle sammenhænge skal Aarhus række ud i et videre jysk eller dansk perspektiv. Når man f.eks. har en erhvervsklynge inden for vandteknologi med internationalt potentiale, påtager man sig automatisk en national forpligtelse til at søge andre danske vidensmiljøer på området inkluderet, men med Aarhus som centrum for satsningen.

Selvom der blandt erhvervsaktører på det principielle plan er enighed om i en række sammenhænge at se ud over kommunegrænsen, er det også forbundet med en kommunikationsmæssig udfordring. Aarhus Kommune vil mere end andre kommuner profitere af en styrket østjysk eller vstdansk erhvervsregion, idet byen med sine uddannelsesinstitutioner og kulturtilbud altid vil være en magnet for tilflytning. Det kalder på en vis generøsitet fra kommunens side i forhold til, om en given aktivitet ligger inden eller uden for kommunegrænsen. Men samtidig måles kommunens erhvervsfremmeaktører ofte på evnen til at få udviklingen til at ske inden for kommunegrænsen. Dette skisma blev synlig i flere af rundbordssamtalerne.

Ovenstående kalder på en større samlet forståelse mellem det politiske miljø og de lokale erhvervsorganisationer om, hvordan Aarhus' succes skal måles, lokalt og regionalt.

## 5.8 Erhvervsplanens målbillede og effektmål

Som nævnt indledningsvist er erhvervsplanen midtvejsrevideret med henblik på at opstille målbilleder/effektmål for en række nøgleparametre og fælles udfordringer. Overordnet kan man på tværs af analy-

serne, samt ikke mindst på tværs af input og indtryk fra rundbordssamtalerne konstatere, at der ikke er umiddelbar anledning til at ændre på erhvervsplanens konkrete målsætninger, da Aarhus er i god udvikling, og at erhvervsplanen generelt adresserer de rigtige indsats. Det er dog som fremhævet flere steder i rapporten vigtigt, at tilfredsheden med udviklingen bliver fulgt op af ambitioner om at gøre det endnu bedre, og at man er opmærksom på hvilke områder, hvor man står med en udfordring eller potentiale.